

Kniha, kterou jste si právě koupili, navazuje na první díl s názvem Encyklopedie českého a slovenského letectví. Opět se budeme věnovat problematice československého vojenského a civilního letectví, nyní ale s přihlédnutím ke vzniku dvou samostatných států, České a Slovenské republiky. Mezníkem je konec roku 1992, kdy zanikla Česká a Slovenská Federativní Republika. Stejně jako území a další atributy dříve společného státu byla rozdělena armáda a s ní vojenské, policejní, dopravní a sportovní letectví.

I když druhý díl encyklopedie neobsahuje všechny typy letadel, se kterými od roku 1993 létali čeští a slovenští piloti (což se zejména týká ultralehkých strojů, jejichž výčet by vydal na samostatnou publikaci), dává ucelený přehled o leteckém dění v Čechách a na Slovensku po roce 1993.

Stránky, na kterých se nacházejí jednotlivé typy letadel, jsou rozděleny do tří částí. V první je uvedena stručná historie typu v návaznosti na historii celkovou. Ve druhé čtenář nalezne charakteristické údaje o konstrukci letounu, ve třetí pak získá přehled o tom, jak ten či onen stroj vypadal. Celkový přehled doplňují ilustrace malíře Jaroslava Velce spolu se základními technickými daty a dobovými fotografiemi. Oživením pak jsou obrázky od nestora českých leteckých výtvarníků dr. Karla Helmicha.

Na závěr knihy čtenář nalezne historii hlavních leteckých podniků, které na českém a slovenském území působily od roku 1918.

Čtenářům, kteří nevlastní první díl publikace, je určena úvodní stručná historie českého a slovenského letectví do konce roku 1992. Nutno však ještě dodat, že v návaznosti na první díl knihy jsou značky československých letadel důsledně uváděny s pomlčkou, jak to před desetiletími zavedl československý odborný letecký časopis L+K, což v mnohých případech neodpovídá původnímu továrnímu značení.

*Všem, kteří kdy létali nad Čechami, Moravou, Slezskem či Slovenskem,
nebo o létání jen snili.*

Václav Šorel

Encyclopedia of the Czech and Slovak Aviation II

The second volume of the Encyclopedia of the Czech and Slovak Aviation covers the aviation activities in Czechia (or Czech lands, i.e. Bohemia, Moravia and Silesia) and in Slovakia since 1993, when the Czechoslovak Federation was dissolved and two independent states were created – the Czech Republic and the Slovak Republic.

The aviation in Czechoslovakia (Czechia and Slovakia) until 1993 is described in detail in the first volume of the encyclopaedia, including its very beginnings, belonging to the Austro-Hungarian period, when the Czech Crown Lands aka Czechia, and Slovakia (then known as Upper Hungary) were part of the empire. As the second volume of the Encyclopedia of the Czech and Slovak Aviation closely follows the first one and not all of the readers have the first volume, the opening chapter contains a brief summary of the history of the Czech and Slovak aviation until 1993.

Pages 14 to 57.

Czech and Slovak Aviation in Austro-Hungarian Empire (České a slovenské letectví v Rakousku-Uhersku), Czechs and Slovaks in the WW I (Češi a Slováci v první světové válce), Czechoslovak Air Force 1918–1939 (Československé vojenské letectvo 1918 - 1939), Czechs and Slovaks in the WW 2 (Češi a Slováci ve druhé světové válce), Czechoslovak Air Force 1945–1993 (Československé vojenské letectvo 1945 - 1993), Czechoslovak Transport Aviation 1918–1993 (Československé dopravní letectví 1918–1993), Czechoslovak Air taxi (Československá aerotaxi), Czechoslovak Police Aviation 1918–1993 (Československé policejní letectvo 1918–1993), Czechoslovak Helicopter Aviation (Československé vrtulníkové letectví), Czechoslovak Agricultural Aviation (Československé zemědělské letectví), Czechoslovak Sports and Racing Aircraft 1918–1939 (Československé sportovní a závodní letouny 1918–1939), Czechoslovak Sports and Racing Aircraft 1945–1993 (Československé sportovní a závodní letouny 1945–1993), Czechoslovak Gliding 1918–1939 (Československé plachtění 1918–1939), Czechoslovak Gliding 1945–1993 (Československé plachtění 1945–1993), Czechoslovak Powered Gliders (Československé motorové a motorizované větroně), Czechoslovak Hang Gliding and Paragliding (Československé závěsné a padákové létání).

Page 58 to 113.

Here the military aircraft used by the Czech Armed Forces and Slovak Armed Forces after the 1993 are described. Military Aircraft (Vojenské letouny), Military Helicopters (Vojenské vrtulníky), Military Transport Aircraft (Vojenské dopravní letouny), Military Trainer Aircraft (Vojenské cvičné a školní letouny).

Page 114 to 125.

This chapter describes the Czech and Slovak police aviation after 1993 and the Helicopter Rescue Service (České a slovenské policejní letectvo a letecká záchranná služba).

Page 126 to 143.

Czech and Slovak Transport Aviation after 1993 (České a slovenské dopravní letectví po roce 1993). Here the reader finds civilian transport aircraft used by the Czech and Slovak air carriers, including the air taxi services.

Page 145 to 181.

Czech and Slovak Sports Flying after 1993 (České a slovenské sportovní létání po roce 1993). This chapter gives the reader a survey of aeroplanes and gliders, used by Czech and Slovak sport flyers since 1993, including hang-gliders a para-gliders.

Page 182 to 295.

History of the major Czechoslovak, Czech and Slovak aircraft manufacturers (Historie nejvýznamnějších československých, českých a slovenských výrobců letadel). This chapter describes the history of the Letov, Aero, Avia, ČKD Praga, Tatra, Zlínská letecká (Moravan), Beneš-Mráz (Orličan), Let Kunovice, Walter (Motorlet) and the Aviation Research and Test Institute (Výzkumný a zkušební letecký ústav - VZLÚ).

Page 296 to 306.

In the concluding part of the book the reader will find the first Czechoslovak-designed aeroplane, the Bohemia B-5, built after the 28th October 1918, the date when the Czechoslovak Republic was founded. The concluding part also contains the national markings of military aircraft and the registrations of the civil aircraft, bibliography and the sources author used. At the very end the reader will find the alphabetic register of types and the contents.

*Stíhací Spitfire Mk.VB 310. československé stíhací perutě RAF.
Archiv VHÚ*

Enzyklopädie des tschechischen und slowakischen Flugwesens II

Der zweite Teil der Enzyklopädie des tschechischen und slowakischen Flugwesens stellt das Fluggeschehen in den tschechischen Ländern (Böhmen, Mähren und Schlesien) und in der Slowakei seit dem Jahre 1993 dar, wo die tschechoslowakische Föderation zerfiel und zwei selbstständige Staaten entstanden – die Tschechische Republik und die Slowakische Republik.

Das Fluggeschehen in den tschechischen Ländern und in der Slowakei bis zum Jahre 1993 ist auf eingehende Art und Weise im ersten Teil der Enzyklopädie beschrieben einschließlich der Anfänge aus der Zeit Österreichs - Ungarns, dessen Bestandteil die Länder der Böhmisches Krone (die Slowakei war in dieser Zeit ein Teil von Ungarn) waren. Weil der zweite Teil der Enzyklopädie eng an den ersten Teil anknüpft und nicht alle Leser diesen Band besitzen, enthält das Einführungskapitel des zweiten Teils einen kurzen Auszug aus der Geschichte des tschechischen und slowakischen Flugwesens bis zum Jahre 1993.

Seiten 14 bis 57.

In diesem Kapitel befinden sich die Aufsätze Das tschechische und slowakische Flugwesen in Österreich-Ungarn (České a slovenské letectví v Rakousku-Uhersku), Die Tschechen und Slowaken im Ersten Weltkrieg (Češi a Slováci v první světové válce), Die tschechoslowakische Luftwaffe 1918–1933 (Československé vojenské letectvo 1918–1933), Die Tschechen und Slowaken im 2. Weltkrieg (Češi a Slováci v druhé světové válce), Die tschechoslowakische Luftwaffe 1945–1993 (Československé vojenské letectvo 1945–1993), Das tschechoslowakische Aerotaxi (Československá aerotaxi), Das tschechoslowakische Polizeifliegerkorps 1918–1993 (Československé policejní letectvo 1918–1993), Das tschechoslowakische Hubschrauberflugwesen (Československé vrtulníkové letectví), Das tschechoslowakische Agrarflugwesen (Československé zemědělské letectví), Die tschechoslowakischen Sport- und Wettkampfflugzeuge 1918–1939 (Československé sportovní a závodní letouny 1918–1939), Die tschechoslowakischen Sport- und Wettkampfflugzeuge 1945–1993 (Československé sportovní a závodní letouny 1945–1993), Das tschechische motorlose Fliegen 1945–1993 (Československé bezmotorové létání 1945–1993), Die tschechoslowakischen Motor- und motorisierten Segelflugzeuge (Československé motorové a motorizované větroně), das tschechoslowakische Hänge- und Fallschirmfliegen (Československé závěsné a padákové létání).

Seiten 58 bis 113.

Hier werden die Militärflugzeuge vorgestellt, die von der Armee der Tschechischen Republik sowie der Armee der Slowakischen Republik nach dem Jahre 1993 benutzt werden. Militärflugzeuge (Vojenské letouny), Militärhubschrauber (Vojenské vrtulníky), militärische Transportflugzeuge (Vojenské dopravní letouny), militärische Übungs- und Schulflugzeuge (Vojenské cvičné a školní letouny).

Seiten 114 bis 125.

In diesem Kapitel befindet sich der Aufsatz Das tschechische und das slowakische Polizeifliegerkorps nach dem Jahre 1993 und die Rettungsflugwacht (České a slovenské policejní letectvo po roce 1993 a letecká záchranná služba).

Seiten 126 bis 143.

Das tschechische und das slowakische Transportfliegerkorps nach dem Jahre 1993 (České a slovenské dopravní letectvo po roce 1993). In diesem Aufsatz findet der Leser Informationen über zivile Transportflugzeuge, die von den tschechischen und slowakischen Fluggesellschaften benutzt werden, einschließlich Aerotaxi.

Seiten 144 bis 181.

Das tschechische und slowakische Sportfliegen nach dem Jahre 1993 (České a slovenské sportovní létání po roce 1993). In diesem Kapitel findet der Leser eine Übersicht von Motor- und motorlosen Flugzeugen, die tschechische und slowakische Sportflieger seit dem Jahre 1993 benutzen, einschließlich Hänge- und Fallschirmfliegen.

Seiten 182 bis 295.

Die Geschichte der bedeutendsten tschechoslowakischen, tschechischen und slowakischen Flugzeughersteller (Historie nejvýznamnějších československých, českých a slovenských výrobců letadel). In diesem Kapitel ist die Geschichte der Betriebe Letov, Aero, Avia, ČKD Praga, Tatra, Zlínská letecká (Moravan), Beneš-Mráz (Orličan), LET Kunovice, Walter (Motorlet) sowie des Forschungs- und Prüfinstituts für Flugwesen (VZLÚ) angeführt.

Seiten 296 bis 306.

Am Ende des Buches findet der Leser Informationen über die Maschine Bohemia B-5, das erste Flugzeug tschechoslowakischer Konstruktion nach dem 28. Oktober 1918, wo die Tschechoslowakische Republik entstand. Die Hoheitsbezeichnungen der Militärflugzeuge und die Kennzeichen der Zivilflugzeuge sowie die Literatur und Quellen, aus denen der Autor schöpfte. Zum Schluss des Buches sind das alphabetische Register der Flugzeugtypen und der Inhalt angeführt.

*Arado Ar 396 vyrobené v podniku Avia.
Sbírka Václava Šorela*

Энциклопедия чешской и словацкой авиации 2

Второй том Энциклопедии чехословацкой авиации повествует о истории развития авиации в Чехии (в Чехии, в Моравии и в Силезии) и в Словакии с 1993 года, когда произошел раскол Чехословакии на два независимых государства - Чехия и Словакия, до наших дней.

О истории авиации в Чехии и в Словакии до 1993 года подробно описывает первый том энциклопедии, начиная со времен Австрийско-венгерского государства, в состав которого входили и Чешские земли (Словакия в те времена входила в состав Венгрии).

В связи с тем, что второй том энциклопедии тесно связан с первым томом, а не у каждого читателя он имеется, вступление второго тома энциклопедии коротко повествует о истории Чехословацкой авиации до 1993 года.

Страница с 14 до 57.

Чехословацкая авиация в Австрийско-Венгерском государстве (České a slovenské letectví v Rakousku-Uhersku), Чехи и Словаки в первой мировой войне (Češi a Slováci v první světové válce), Чехословацкая военная авиация в 1918–1939 годах (Československé vojenské letectvo 1918–1939), Чехи и Словаки во второй мировой войне (Češi a Slováci ve druhé světové válce), Чехословацкая военная авиация в 1945–1993 годах (Československé vojenské letectvo 1945–1993), Чехословацкая грузовая авиация в 1918–1993 годах (Československé dopravní letectví 1918–1993), Чехословацкое авиатакси (Československá aerotaxi), Чехословацкая полицейская авиация в 1918–1993 годах (Československé policejní letectvo 1918–1993), Чехословацкая вертолетная авиация (Československé vrtulníkové letectví), Чехословацкая земледельческая авиация (Československé zemědělské letectví), Чехословацкие спортивные самолеты в 1918–1939 годах (Československé sportovní a závodní letouny 1918–1939), Чехословацкие спортивные самолеты в 1945–1993 годах (Československé sportovní a závodní letouny 1945–1993), Чехословацкие планеры в 1918–1939 годах (Československé bezmotorové létání 1918–1939), Чехословацкие планеры в 1945–1993 годах (Československé bezmotorové létání 1945–1993), Чехословацкие моторные планеры (Československé motorové a motorizované větroně), Чехословацкая подвесная и парашютная авиация (Československé závěsné a padákové létání).

Страница с 58 до 113.

Здесь были представлены военные самолеты, которые использовали Чешская и Словацкая армии после 1993 года. Военные самолеты (Vojenské letouny), Военные вертолеты (Vojenské vrtulníky), Военные транспортные самолеты (Vojenské dopravní letouny), Военные испытательные и учебные самолеты (Vojenské cvičné a školní letouny).

Страница с 114 до 125.

В этой главе находится статья полицейская авиация и авиация службы спасения после 1993 года (České a slovenské policejní letectvo po roce 1993 a letecká záchranná služba).

Страница с 126 до 143.

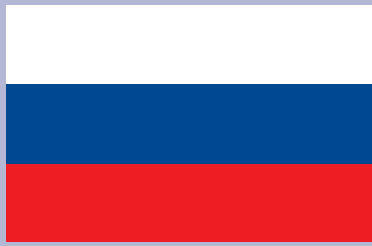
Грузовая авиация после 1993 года (České a slovenské dopravní letectví po roce 1993). В этой статье читатель найдет описание гражданских транспортных самолетов, которые используют чешские и словацкие транспортные фирмы, включая авиатакси.

Страница с 144 до 181.

Спортивная авиация после 1993 года (České a slovenské sportovní létání po roce 1993). В этой главе читатель найдет обзор моторовых и безмоторовых самолетов, которые с 1993 года используют Чешские и Словацкие летчики, включая подвесные и парашютные системы.

Страница с 182 до 295.

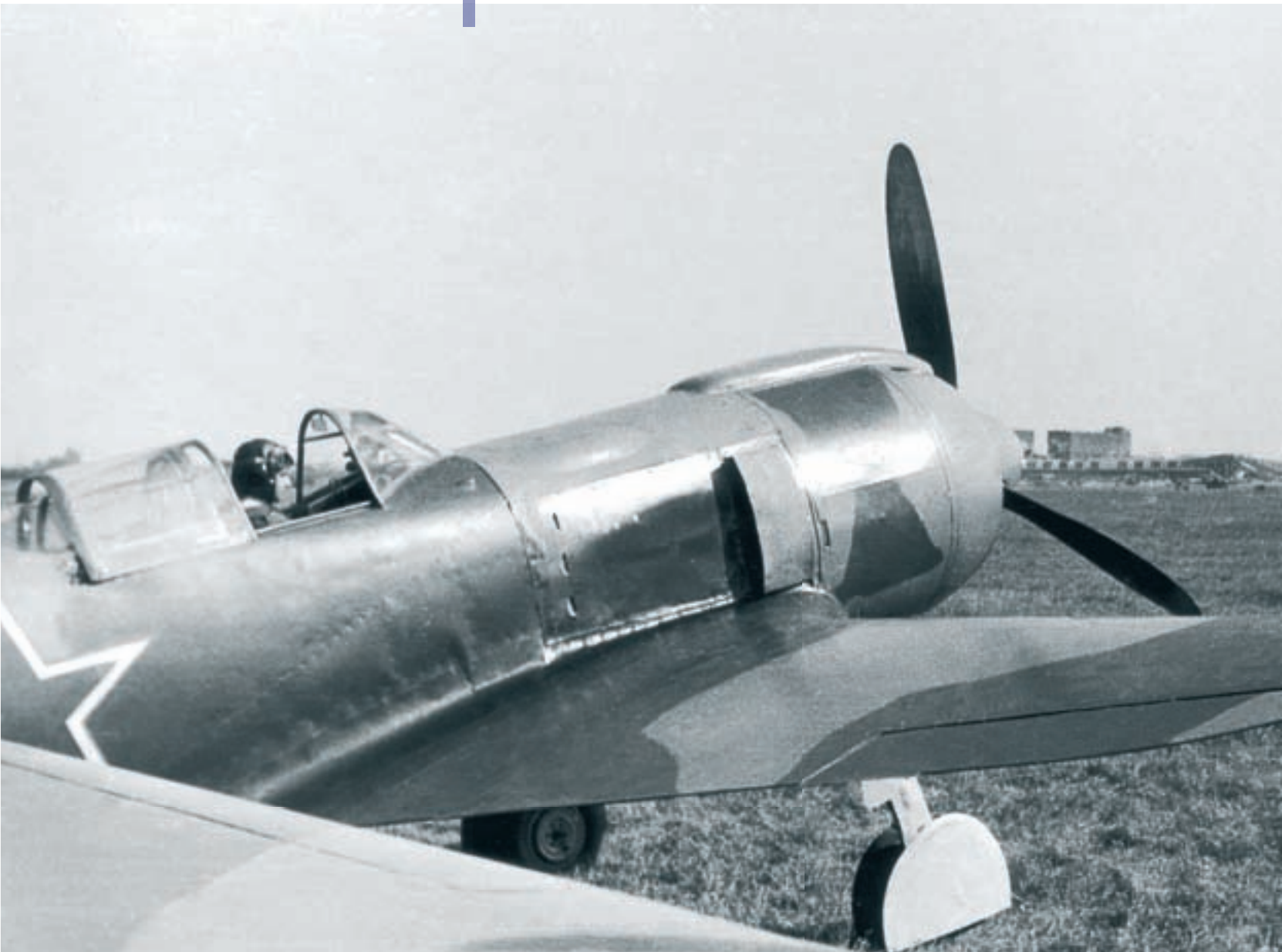
История самых известных чехословацких, чешских и словацких производителей самолетов (Historie nejvýznamnějších československých, českých a slovenských výrobců letadel). В этой главе описывается история производителей: Letov, Aero, Avia, ČKD Praga, Tatra, Злинская авиационная компания (Moravan), Beneš-Mráz (Orlíčan), LET Kunovice, Walter (Motorlet) и Авиационный научно-испытательный институт (VZLÚ).

Страница с 296 до 306.

В заключении читатель найдет самолет Bohemia B-5, который был первым самолетом Чехословацкой конструкции, изготовленным после 28 октября 1918 года, когда образовалась Чехословацкая республика. Обозначение военных самолетов и номерные знаки транспортных самолетов. Литература и источники, которые использовал автор. В конце книги есть алфавитный список типов и содержание.

*Stíhací Lavočkin La-5FN 1. československého samostatného stíhacího pluku v SSSR.
Sbírka Jaroslava Velce*

Avia F-VII.
Sbírka Václava Šorela

Aero A-134.
Archiv NTM

Be-51.
Sbírka Aleny Rubličové

Tatra T-201.
Sbírka Václava Šorela

Obsah

Stručná historie českého a slovenského letectví do roku 1993 **12**

České a slovenské letectví v Rakousku-Uhersku	14
Češi a Slováci v první světové válce	15
Československé vojenské letectvo 1918–1939	16
Češi a Slováci ve druhé světové válce	18
Československé vojenské letectvo 1945–1993	22
Československé dopravní letectví 1918–1939	25
Československá aerotaxi	29
Československé vojenské letectvo 1945–1993	30
Československé policejní letectvo 1945–1993	31
Československé vrtulníkové letectví	34
Československé zemědělské letectví	36
Československé sportovní a závodní letouny 1918–1939	38
Československé sportovní a závodní letouny 1945–1993	41
Československé bezmotorové létání 1918–1939	46
Československé bezmotorové létání 1945–1993	47
Československé motorové a motorizované větroně	51
Československé závěsné a padákové létání	53

České a slovenské vojenské letectvo po roce 1993 **58**

České vojenské letouny	62
Vojenské vrtulníky	79
Vojenské dopravní letouny	86
Vojenské cvičné a školní letouny	95
Slovenské vojenské letouny	98

Vojenské vrtulníky	103
Vojenské dopravní letouny	106
Vojenské cvičné a školní letouny	110

České a slovenské policejní letectvo a letecká záchranná služba **114**

České a slovenské dopravní letectví po roce 1993 **126**

Dopravní letouny	130
Aerotaxi	140

České a slovenské sportovní létání po roce 1993 **144**

Motorová letadla	148
Letadla kategorie UL	159
Repliky	165
Soukromé proudové letouny	169
Větroně	170
Motorové a motorizované větroně	174
Závěsné a padákové létání	176

Historie nejvýznamnějších československých, českých a slovenských výrobců letadel **182**

LETOV – Vojenská továrna na letadla	186
Flugzeugwerke LETOV	192
LETOV – Vojenská továrna na letadla po roce 1945	193
AERO továrna letadel, dr. Kabeš	198
AERO továrna letadel, dr. Kabeš 1939 – 1945	205

*Letov Š-328.
Archiv NTM*

*VBŠ Kuňkadlo.
Archiv NTM*

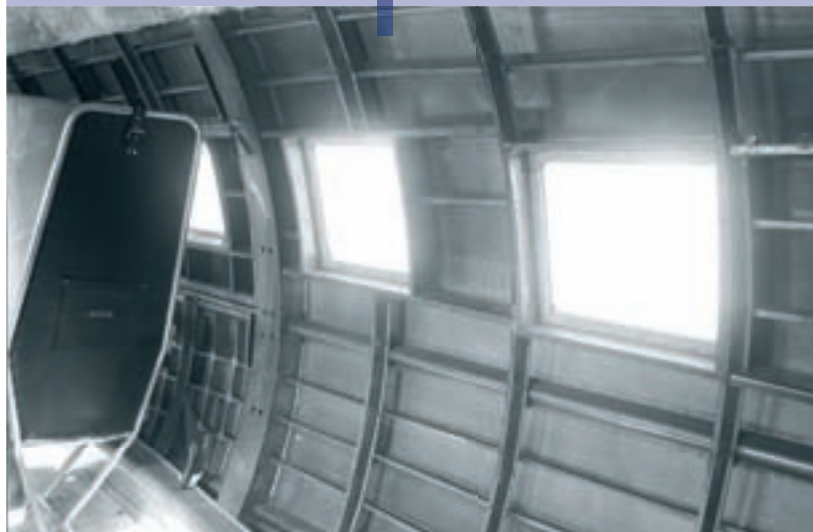

*Letov Š-39.
Archiv NTM*

*Aero A-204.
Archiv VHÚ*

*Vnitřek Aero A-204.
Archiv NTM*

Letov Š-528.
Archiv NTM

Aero A-304.
Archiv NTM

Letov Š-50.
Archiv VHÚ

Avia B-35.
Sbírka Václava Šorela

AERO, n. p. Praha – Vysočany	207
AERO, n. p. Vodochody	210
AVIA, společnost s r. o. pro opravy a výrobu letadel	217
Flugzeugwerkw AVIA, akc. Spol. pro průmysl letecký, Praha. 1939 – 1945	227
Automobilové závody, n. p. závod Letňany	229
Českomoravská Kolen-Daněk, Praga- letecké oddělení	239
Flugzeugwerk Praga/Böhmish Mährische Maschinenfabriken A. G. – Českomoravské strojírny a. s. (ČMS)	242
Letecké oddělení ČKD Praga, n. p. .	243
Závody Ringhofer-Tatra, a. s. – Moravskoslezská vozovka, a. s.	245
Zlínská letecká, a. s.	248
Flugzeugwerke Zlínské letecké závody, a. s. 1939 – 1945	250
Zlínské letecké závody, a. s. pod národní správou	251
Moravan, n. p. .	254
Moravan, a. s.	257
Ing. Pvel Beneš–ing. Jaroslav Mráz, Továrna na letadla, Choceň	258
Ing. Jaroslav Mráz, Flugzeugwerke Chozen a Ing. Jaroslav Mráz, Továrna na lietadlá Nitra	260
Ing. Jaroslav Mráz, Továrna na letadla v národní správě	262
Orličan, n. p. .	263
LET Kunovice	267
Flugzeugwerke Avia, akc. spol. pro průmysl letecký Praha, pobočný závod Kunovice	270
Automobilové závody, n. p., Mladá Boleslav, závod Avia Kunovice	271
LET, a. s. Kunovice	276

Avia B-322.
Sbírka Václava Šorela

Společnost s ručením omezeným Josef Walter a spol.	277
Akciová továrna automobilů, Josef Walter a spol.	278
Walter Automobil und Flugzeugmotoren, A.G.	280
Akciová společnost automobilů Josef Walter a spol. pod národní správou	281
Motorlet, a. s.	283
Vojenský letecký ústav studijní v Praze	285
Flugtechnische Versuchsanstalt Prag – Letecko-technický zkušební ústav v Praze	288
Letecký výzkumný ústav	289
Výzkumný a zkušební letecký ústav	290
Namísto závěru	298
Bohemia B-5	300
Výsostná označení vojenských a poznávací značky civilních letadel	304
Literatura a prameny	309
Abecední rejstřík typů	312
Obsah	316
Poděkování	320

František Novák.
Sbírka Václava Šorela

Avia B-534.
Sbírka Václava Šorela

